

PARTENERIATUL PUBLIC-PRIVAT ÎN DOMENIUL EDUCAȚIEI PENTRU MEDIU

Public Private Partnership in Environmental Education

Dumitrița-Mesalina Boghinciuc¹ Viorel Paraschiv²

Rezumat. Agenția pentru Protecția Mediului din Iași a dezvoltat în ultimii ani numeroase parteneriate care au avut drept scop consolidarea comunității prin intervenția specialiștilor în educația pentru mediu (EM) a copiilor și tinerilor. Numeroasele proiecte cu impact comunitar din ultimii ani confirmă necesitatea extinderii colaborării cu toți actorii interesați de promovarea parteneriatelor pentru o comunitate responsabilă și durabilă. O analiză a modului în care funcționează parteneriatul dintre actorii publici și cei privați, din perspectiva structurii, a numărului de parteneri și a rezultatelor obținute va permite conturarea direcțiilor de urmat pentru a eficientiza demersurile educative în acest domeniu și pentru a crește importanța acordată educației de mediu de către comunitate.

Cuvinte cheie. instituții de mediu; ONG-uri; firme; colaborare; informare-conștientizare.

Abstract. During the last years, The Agency for Environmental Protection of Iași has developed numerous partnerships aimed at strengthening the community through the intervention of specialists in children and youth environmental education (EE). These community-related projects confirm the need to enlarge cooperation with all stakeholders interested in promoting partnerships for founding a responsible and sustainable community. Therefore, we considered the analysis of the functioning of partnership between public and private actors in terms of structure, number of partners and results obtained, which will subsequently allow us to outline the appropriate ways to follow so that the educational efforts in this area become efficient and increase the community interest towards environmental education.

Key-words. Environmental institutions; NGO's (Non-Governmental Organizations); companies, partnership; information – awareness.

1. Introducere

“Termenul «parteneriat public-privat» (PPP) nu este definit legal la nivelul UE” (*Andreea Vass, 2007*). În Carta Verde privind PPP (2004), acest concept se referă la forme de cooperare între autorități publice și sectorul de afaceri cu scopul de a asigura fondurile pentru construcția, renovarea, managementul sau mentenanța unei infrastructuri sau pentru furnizarea unui serviciu. “*Autoritățile publice ale statelor membre au recurs frecvent la PPP pentru realizarea proiectelor de infrastructură,*

¹ Agenția pentru Protecția Mediului Iași, Universitatea „Alex. Ioan Cuza”, Iași, România, e-mail: dumitrita.boghinciuc@yahoo.com

² Grup Școlar Economic de Turism Iași, Universitatea „Alex. Ioan Cuza” din Iași, România, e-mail: vio_scout@yahoo.com

mai ales în sectoare ca transport, sănătate publică, educație și securitate națională. Comisia Europeană și Curtea Europeană de Justiție tind să introducă în acest concept orice cooperare dintre actorii publici și cei privați” (Andreea Vass, 2007).

În acest context, PPP în domeniul educației pentru mediu (PPPEM) ar putea fi definit drept cooperarea dintre actori publici și privați în scopul creșterii nivelului de informare-conștientizare a necesității protejării mediului.

Beneficiile inerente unei astfel de “simbioze” justifică o analiză a modului în care funcționează PPP în domeniul educației pentru mediu în județul Iași pentru a ne putea edifica asupra direcțiilor de urmat pentru a eficientiza demersurile educative în domeniu (diagnoză de sistem).

În acest scop vom descrie în primul rând contextul în care s-a conturat PPPEM în județul Iași, pentru a evidenția apoi structura și rezultatele obținute.

1.1. Contextul conturării PPP în domeniul educației pentru mediu în județul Iași

APM Iași, instituție publică, se află în situația în care cu resurse umane și materiale limitate trebuie să acopere necesitățile și cerințele din ce în ce mai mari de educație pentru mediu (din partea unităților de învățământ în special, care solicită implicarea unei instituții de mediu în numeroasele activități inițiate). Pentru a depăși limitările date de capitalului material și uman de obicei insuficient, s-a recurs la soluția punerii în comun a resurselor cu alte organizații cu responsabilități sau preocupări privind educația pentru mediu. Actorii care realizează acțiuni comune cu mediul instructiv-educativ, sprijină acțiunile educaționale în cadrul formal și informal sunt: autoritățile locale, mediul academic, întreprinderile, mass-media și organizațiile non-guvernamentale (Perniu, Dana, 2002, p. 116-117).

Pentru că partenerii publici (celelalte instituții și unitățile de învățământ), cu care de altfel parteneriatul pentru susținerea educației pentru mediu este funcțional și are tradiție, se confruntă cu aproximativ aceleași constrângeri legate de buget și resurse umane, s-a recurs la valorificarea oportunităților oferite de partenerii privați. O altă motivație pentru dezvoltarea PPPEM o reprezintă dorința de a beneficia și mai mult de „know-how”-ul și metodele de lucru ale sectorului privat.

Inițierea și consolidarea de parteneriate cu actori privați din domeniul educației pentru mediu a fost favorizată de existența diferitelor fonduri nerambursabile pentru finanțarea proiectelor de informare-conștientizare în domeniul protecției mediului, programe care impun în marea lor majoritate parteneriate complexe între societatea civilă și autorități de mediu. Viitorii colaboratori au fost identificați dintre aplicanții eligibili în acest tip de programe de finanțare.

Sfera de acoperire a programelor de finanțare lasă loc unor nișe ce trebuie acoperite prin recurgerea la resurse ale actorilor interesați de susținerea educației. În ceea ce privește sectorul ONG activ din județul Iași, marea majoritate a fondurilor provine din aceste surse nerambursabile de finanțare. În aceste condiții, firmele preocupate de susținerea educației pentru mediu au reprezentat o soluție de luat în considerare în vederea asigurării de resurselor materiale și financiare necesare.

Cadrul legal care reglementează activitatea diverșilor actori în domeniul EM joacă un rol favorabil, în primul rând prin prevederile referitoare la atribuțiile în domeniul educației, dar și prin facilitățile fiscale acordate agenților economici care sponsorizează:

● Hotărârea nr. 459 din 19/05/2005 privind reorganizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Protecția Mediului

CAPITOLUL II, Competențele și atribuțiile Agenției Naționale pentru Protecția Mediului

Art. 4

- (1) n) participă la programe și proiecte internaționale și la parteneriate în **proiecte de interes public;**
- p) **susține și se implică în inițiativele societății civile în domeniul protecției mediului;**

(4) Agenția Națională pentru Protecția Mediului **se implică în procesul de educație în domeniul protecției mediului** și editează materiale cu caracter informativ.

● Ordonanța nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații

Art. 1. (2) Asociațiile și fundațiile constituite potrivit prezentei ordonanțe sunt **persoane juridice de drept privat** fără scop patrimonial.

Art. 4. Asociația este subiectul de drept constituit de trei sau mai multe persoane care, pe baza unei înțelegeri, pun în comun și fără drept de restituire contribuția materială, cunoștințele sau aportul lor în

muncă pentru **realizarea unor activități în interes general**, comunitar sau, după caz, în interesul lor, personal nepatrimonial.

- Legea nr. 32/1994 privind sponsorizarea

O centralizare a tuturor activităților de EM derulate de APM Iași în perioada cuprinsă între anii 2007-2009 și identificarea tuturor partenerilor privați a avut drept scop definirea unei tipologii pentru formulele de cooperare în EM ce implică o autoritate de mediu și un partener privat. Au rezultat următoarele tipuri de PPP:

- Parteneriat cu ONG-urile de mediu
- Parteneriat cu firme
- Parteneriat APM-ONG-firme

1.2. Exemple de bună practică

În continuare se vor da exemple pentru fiecare formulă de parteneriat. Menționăm că marea majoritate a acțiunilor educative au drept reper, pentru planificarea în timp și din punct de vedere al conținutului, Calendarul Evenimentelor de Mediu. Cele mai multe dintre activități marchează:

02 Februarie ~ Ziua Mondială a Zonelor Umede, Convenția Ramsar

15 Martie - 15 Aprilie ~ Luna Pădurii

22 Martie ~ Ziua Mondială a Apei

23 Martie ~ Ziua Mondială a Meteorologiei

22 Aprilie ~ Ziua Pământului

10 Mai ~ Ziua Păsărilor și Arborilor

22 Mai ~ Ziua Mondială a Biodiversității

05 Iunie ~ Ziua Mediului

16 Septembrie ~ Ziua Internațională a Stratului de Ozon

16-22 septembrie ~ Săptămâna Europeană a Mobilității

31 Octombrie ~ Ziua Internațională a Mării Negre

I. Parteneriatul cu ONG-urile de mediu

- Proiecte complexe: “Caravana Verde și Curat”, „Management comun România – Republica Moldova pentru conservarea biodiversității în regiunea de graniță”
- Programe: programul internațional „Eco-Școala”

1. Proiectul “Caravana Verde și Curat” (proiect implementat de către Fundația „Corona” Iași în parteneriat cu APM Iași și Clubul de Turism și Ecologie „Turistor” Iași)

În cadrul proiectului de educare și conștientizare a tinerilor din județul Iași, privind gestionarea deșeurilor, au fost derulate 450 de dezbateri cu elevii, în care aceștia au fost informați în legătură cu colectarea selectivă, reciclarea și eliminarea deșeurilor menajere solide colectate de la instituțiile în care învață sau din comunitățile de care aparțin din zona ariilor naturale protejate.

În cadrul acestei campanii au fost implicați activ aproximativ 10.000 de tineri, cu vârstele cuprinse între 15 și 19 ani și 44 de cadre didactice din liceele ieșene. Activitățile principale ale proiectului au fost: derularea modului de pregătire pentru cadrele didactice, conștientizarea și informarea tinerilor, realizarea de publicații specifice protecției mediului, respectiv educație pentru mediu și un ghid legislativ, realizarea unui soft educațional.

Finalitățile educative și abilitățile dobândite de participanții la proiect au fost: accesul la informația de mediu de interes public, stimularea creativității elevilor prin participarea la concursuri tematice și acțiuni de mediu, formarea a 44 de cadre didactice ca multiplicatori de informație de mediu (*Raportul de evaluare a proiectului „Caravana Verde și Curat”, 2007*).

2. Proiectul „Management comun România – Republica Moldova pentru conservarea biodiversității în regiunea de graniță”, finanțat din fonduri europene, a fost derulat în perioada decembrie 2006 – noiembrie 2008 de APM Iași împreună cu Inspectoratul Ecologic de Stat Chișinău, Asociația Obștească „Cutezătorul” Fălești, agențiile pentru protecția mediului din județele Botoșani, Vaslui, Galați, și Fundația „Corona” din Iași.

Creșterea nivelului de informare a populației în sfera politicii de mediu privind problematica conservării biodiversității a fost unul dintre obiectivele specifice pentru a îndeplini scopul proiectului: elaborarea unui sistem de management integrat pentru conservarea biodiversității în zona transfrontalieră (județele Botoșani, Iași, Vaslui, Galați din România și cele 11 raioane riverane râului Prut din Republica Moldova). Campania publică de informare și conștientizare a fost construită pe baza rezultatelor studiului de evaluare a gradului inițial de informare a populației realizat în luna decembrie 2007, și ale cărui rezultate sunt reprezentative pentru populația neinstituționalizată a României și Republicii Moldova, în vârstă de 18 ani și peste, cu un nivel al veniturilor foarte redus, și un nivel educațional în care predomină pregătirea generală și cea medie. Raportul a recomandat ca informația să fie prezentată într-un mod și limbaj cât mai simplu, iar accentul să fie pus pe chestiunile practice. De asemenea, s-a considerat că un agent important al comunicării ar putea fi primăriile. Aceste recomandări au condus la realizarea și derularea unei campanii în care s-au distribuit 20.000 de pliante, 10.000 de broșuri, 18.000 de buletine informative prin intermediul autorităților publice și în cadrul a 181 de dezbateri organizate în principal în colaborare cu primăriile, unitățile de învățământ și cele două ONG-uri partenere. În paralel, s-a desfășurat și componenta media a campaniei, cu transmiterea mesajului „Cunoaște NATURA! Ajut-o să te poată ajuta!” prin intermediul a 100 de apariții scrise în 5 ziare, 120 de apariții ale spotului educativ la TVR Iași, și 160 de apariții ale spotului educativ la Radio Iași. Raportul privind impactul campaniei de informare și conștientizare realizat în perioada octombrie-noiembrie 2008 conchide că „se înregistrează o creștere a gradului de informare și conștientizare a populației privind problematica conservării biodiversității în regiunea de graniță România-Republica Moldova. Față de sondajul de evaluare realizat în decembrie 2007, creșterea este de 20%-30% la principalii indicatori”.

3. Programul Internațional „Eco-Școală” a pornit de la necesitatea implicării tinerilor în găsirea de soluții la provocările impuse de dezvoltarea durabilă la nivel local. În acest context, obiectivul programului este sprijinirea evoluției elevilor de la conștientizarea problemelor de mediu în cadrul curriculum-ului către acțiuni de protejarea a mediului în cadrul școlii și la nivelul comunității locale: gestionarea durabilă a deșeurilor, îngrijirea curții și economisirea apei în școală. Atingerea acestui obiectiv presupune pe lângă sprijinul activ al conducerii școlii, colaborări diverse, în special cu administrația locală, instituții de profil, mass-media și sponsori. Coordonatorul la nivel național al acestui program, Centrul Carpato-Danubian de Geoecologie (C.C.D.G.) București, facilitează aceste demersuri prin protocoalele de parteneriat încheiate cu ministerele de resort și autoritățile publice centrale în domeniu (Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului, Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile, Autoritatea Națională pentru Turism, Prefectura Municipiului București).

Rolul APM Iași în cadrul parteneriatului complex ce susține acest program, la care participă 15.000 de școli din întreaga lume, este în primul rând de a asigura consultanță de specialitate în realizarea planului de acțiune pentru îmbunătățirea calității factorilor de mediu la nivelul școlii. De asemenea, se asigură diseminarea informațiilor despre program prin postarea pe site-ul propriu, realizarea de sesiuni de informare și transmiterea de comunicate de presă. Nu în ultimul rând, un reprezentant al APM Iași participă în comisia de evaluare a rezultatelor școlilor care, după doi ani de activitate în program, aplică pentru obținerea statutului de „Eco-Școală” și a „Steagului Verde”.

În județul Iași existau în anul 2009 un număr de 30 de unități școlare active în programul Eco-Școală, dintre care 11 dețin certificat de „Eco-Școală” și „Steagul Verde”, județul Iași situându-se pe locul al III-lea la nivel național după județul Suceava (28 „Eco-Școli”) și Mehedinți (12 „Eco-Școli”). Harta cu repartitia numărului de „Steaguri Verzi” la nivel național poate fi accesată pe www.ccdg.ro.

Beneficiile programului pot fi grupate pe următoarele categorii:

- creșterea gradului de conștientizare a participanților/copiilor privind problemele de mediu;
- dezvoltarea spiritului civic și a capacității elevilor de a lua decizii;
- legături cu școli din România și din lume;
- valorificarea deșeurilor reciclabile;
- amenajarea spațiului verde din jurul școlii.

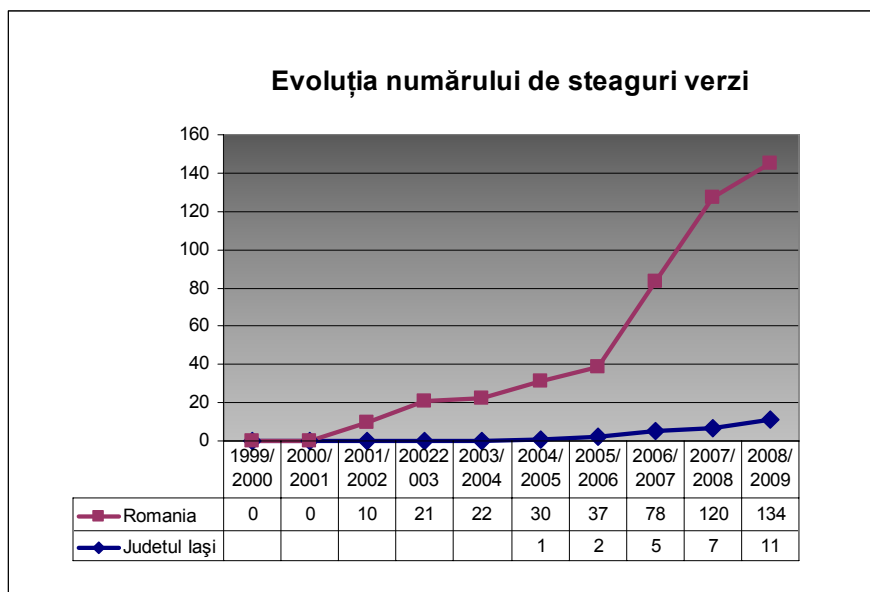

Fig. 1. Evoluția numărului de „Steaguri Verzi” (Sursa datelor la nivel național: CCDG România)

II. Parteneriatul cu firme

Strategia de responsabilitate social-corporatistă sau răspunsul la solicitările exprese de a sprijini EM și profilul de activitate al diferiților agenți economici explică implicarea acestora în acest domeniu. Cele mai frecvente modalități de a contribui la eficiența acțiunilor de educație constau în tipărirea de materiale informative, realizarea de materiale promoționale, organizarea de evenimente în cazul diferiților agenți economici, sau asigurarea de spațiu publicitar în cazul reprezentanților mass-media.

III. Parteneriatul APM-ONG-firme

Responsabilitățile pe linia educației de mediu a APM Iași se referă la populația întregului județ. În acest context, o campanie de informare-conștientizare având drept public țintă peste 800.000 de locuitori, implică mijloace semnificative și multiple canale de comunicare a mesajelor, implică un parteneriat complex: parteneri publici și privați.

Cu ocazia Zilei Mondiale a Mediului – 5 Iunie 2009 s-a derulat campania “Schimbă-ți comportamentul, Nu schimba Clima!” pentru a crește nivelul de informare și a sensibiliza cetățenii județului Iași privind impactul real al acțiunilor umane asupra climei. Organizată în perioada 1-7 iunie 2009, campania a inclus un spot audio-video, diseminarea de materiale informative în locuri publice, comunicate de presă și evenimente publice: marș tematic, proiecție de documentare de mediu pe tema “schimbările climatice”. Materialele informative realizate de APM Iași au fost tipărite cu sprijinul sponsorilor care au asigurat și difuzarea spotului pe spațiul publicitar audio-vizual amplasat în mijloacele de transport în comun. Evenimentele publice au fost organizate în parteneriat cu autorități publice și ONG-uri de mediu, iar mass-media a asigurat comunicarea mesajului și a informațiilor legate de evenimentele campaniei. Estimăm, că aprox. 100.000 locuitori din municipiul Iași și indirect populația județului, a fost informată cu privire la impactul real al acțiunilor umane asupra climei și despre modalitățile de reducere a acestui impact.

Acțiunile educative organizate în perioada 2007-2009 s-au adresat, în fiecare an calendaristic, atât preșcolarilor, elevilor și studenților, cât și agenților economici și altor categorii de adulți.

Evoluția numărului de parteneri, precum și a celui de activități educative în aceeași perioadă, a fost relativ constant între anii 2007-2009. În acest interval de timp s-a colaborat cu peste 20 de parteneri privați diferiți cu care s-a realizat cca. 60% din activitățile educative.

Tabel 1. Evoluția numărului de activități educative și de parteneri în perioada 2007-2009

	2006	2007	2008	2009
Nr. de activități educative	123	55	56	53
Nr. de parteneri	-	17	11	17

2. Discuții

Discutarea contextului în care s-a conturat PPPEM în județul Iași și identificarea tipurilor de formule de colaborare, cu prezentarea de exemple de bună practică pentru fiecare tip, au permis evidențierea modului în care funcționează PPPEM. Această analiză va fundamenta planificarea viitoarelor activități pentru creșterea nivelului de educație de mediu a populației județului Iași.

Modul de structurare a acestei analize a fost în strânsă legătură cu informațiile și datele cantitative avute la dispoziție. Abordarea suportă îmbunătățiri în ceea ce privește indicatorii luați în considerare. Ar mai fi fost necesare, spre exemplu, informații referitoare la numărul de participanți la activitățile educative, numărul de școli înscrise în programul „Eco-Școala”, precum și informații care să cuantifice impactul acestor activități în termeni de creștere a nivelului de informare și conștientizare privind aspectele de protecția mediului. Astfel de date au fost disponibile doar pentru proiectul „Management comun România – Republica Moldova pentru conservarea biodiversității în regiunea de graniță”, caz în care a putut fi finanțat un studiu de specialitate. Tot în legătură cu aspectele cantitative, un șir de date referitor la o perioadă de timp mai mare și culese după aceleași principii ar oferi o imagine mult mai fidelă asupra realității. De menționat aici că raportul dintre numărul de activități educative din anul 2006 (123 de activități educative) și cel din anul 2007 (55 activități educative) se explică (pe lângă schimbarea de optică, cu punerea accentului pe activități de mai mare amploare, cu impact teritorial mai larg) prin modul diferit de consemnare a datelor. În aceste condiții, evoluția numărului de școli ce dețin certificat de „Eco-Școala” reflectă cel mai clar consolidarea parteneriatului dintre unitățile de învățământ, ONG-uri și sponsori, precum și efectul cumulat al acțiunilor derulate în colaborare de-a lungul anilor. Astfel, în anul 2005 exista o singură eco-școală în județ, pentru ca în anul 2009 să se ajungă la 11 eco-școli.

Cifrele care caracterizează perioada cuprinsă între anii 2007-2009 din punct de vedere al numărului de activități educative derulate și al numărului de parteneri privați implicați indică o stabilizare, și se traduc prin îmbunătățirea PPPEM.

3. Concluzii

- PPPEM urmărește consolidarea comunității prin informarea și conștientizarea asupra necesității de prevenție și rezolvarea problemelor de mediu. Este vorba despre un mediu de cooperare între entități publice și private care crează posibilitatea rezolvării problemelor de mediu pe care le resimte comunitatea.
- Imaginea de ansamblu pentru a evalua reușita PPPEM în județul Iași este încă incompletă, însă informațiile preliminare reflectă o cooperare bine sudată între actorii publici și cei privați: 60% dintre activitățile educative se realizează cu parteneri privați. Pentru a nu vorbi în termeni de dependență de PPP, este necesară extinderea și consolidarea cooperărilor.
- Finalitățile educative rezultate în urma analizei finale a fiecărui exemplu de bună practică confirmă expectanțele inițiale ce au derivat din diagnozele proiectelor. Copii și tinerii din școli și licee au nevoie să fie antrenați în proiecte de mediu cu finalități educative ample, care să determine prin parteneriatul public-privat creșterea gradului de conștientizare pentru fiecare, în calitatea sa de cetățean și de membru activ al comunității.

Bibliografie

- [1] GIORDAN, A., 1996. Conceptions et raisonnements. În: *Cahiers pedagogiques*, 344, p. 57-59.

